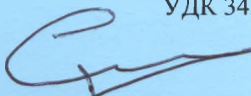

АВТ
С89

Академія адвокатури України

СУВОРОВ ОЛЕКСАНДР МИКОЛАЙОВИЧ

УДК 343.98.06 (477)

**ВЗАЄМОДІЯ ПІДРОЗДІЛІВ "К" СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ІЗ
СЛІДЧИМИ ПІД ЧАС ВИЯВЛЕННЯ Й ДОСУДОВОГО
РОЗСЛІДУВАННЯ КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ**

12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза;
оперативно-розшукова діяльність

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук**

Київ - 2015

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Протягом останнього десятиліття при характеристиці суспільно-політичної й економічної ситуації в Україні констатується негативний факт активного розповсюдження корупції, проникнення її у всі сфери життєдіяльності держави й суспільства. Одним із пріоритетів у діяльності Служби безпеки України виступає боротьба із корупцією у вищих органах влади, військових формуваннях і правоохоронних органах держави. Корупція саме у цих структурах становить безпосередню загрозу національній безпеці України, деформує процес прийняття державних рішень та ускладнює реалізацію життєво важливих національних інтересів.

Слід зазначити, що у вирішенні завдання підвищення ефективності роботи правоохоронних органів та їх оперативних і слідчих підрозділів важливу роль відіграють теоретичні дослідження проблем взаємодії оперативних співробітників, слідчих з іншими особами й органами. Важко уявити собі практику досудового розслідування корупційних злочинів без узгодженої діяльності оперативно-розшукових підрозділів та слідчих.

В результаті взаємодії слідчих з оперативними підрозділами правоохоронних органів стало можливим здійснення досудового розслідування й направлення до суду низки складних кримінальних проваджень про корупційні злочини. Лише у 2014 році слідчими підрозділами правоохоронних органів за скоєння корупційних злочинів до суду направлено 1506 обвинувальних актів стосовно 1729 осіб.

Основною ознакою сучасної ситуації у сфері запобігання і протидії корупції в Україні є започаткування процесу реформування вітчизняного антикорупційного законодавства, зокрема прийняття законів України "Про запобігання корупції", "Про Національне антикорупційне бюро України" та низки інших нормативно-правових актів. На виконання положень Національної антикорупційної стратегії та Державної програми щодо запобігання і протидії корупції правоохоронними органами України продовжується вжиття комплексу організаційних та практичних заходів, спрямованих на підвищення ефективності боротьби з корупцією. Зазначене зумовлює необхідність не тільки консолідації зусиль державних та правоохоронних органів з метою протидії корупційним злочинам, а й подальшого наукового вдосконалення методико-криміналістичних та організаційно-тактичних основ їх розслідування, підвищення ефективності взаємодії оперативних підрозділів правоохоронних органів із слідчими.

Питанням взаємодії при виявленні й розслідуванні злочинів, у тому числі у сфері протидії корупційним злочинам, в різні часи і періоди були присвячені праці вітчизняних і зарубіжних криміналістів: Ю.П.Аленіна, Л.І.Аркуші, В.Д.Берназа, А.Ф.Волобуєва, В.І.Галагана, І.М.Єфіменка, В.О.Коновалової, В.П.Корж, В.В.Лисенка, В.А.Онисьєва, А.А.Патика, В.А.Рогожина, М.Б.Саакяна, В.В.Тішенка, В.В. Топчія, Г.П.Цимбал, К.О.Чаплинського, В.М.Шевчука, В.Ю.Шенітька, Б.В.Щура, С.В.Яковчука та інших вчених.

Дослідження окремих питань взаємодії оперативних підрозділів із слідчими здійснено в дисертаціях та інших наукових працях фахівців органів безпеки, зокрема, В.П.Гаврікова, В.О.Глушкова, І.В.Гори, В.А.Колесника, О.І.Кривенка, М.А.Погорецького, М.Є.Шумили, Л.І.Щербіни та інших вчених.

Водночас, багато які з наукових праць, що присвячені проблемам взаємодії слідчих з оперативними підрозділами, стосуються лише окремих процесуальних аспектів взаємодії слідчого і оперативно-розшукових підрозділів, що здійснювалась на основі вже не чинного на сьогодні вітчизняного кримінального процесуального законодавства, внаслідок чого специфічні форми взаємодії слідчих з підрозділами, які розв'язують сьогодні завдання оперативно-розшукової діяльності, не знайшли свого належного вирішення. З набуттям чинності новим КПК України та Законом України "Про Національне антикорупційне бюро України" проблематика, пов'язана із взаємодією слідчого з оперативними підрозділами, виходить на принципово новий якісний рівень, що потребує дослідження процесуальних та організаційно-тактичних форм взаємодії, їх юридичної природи з урахуванням нових приписів кримінального процесуального та оперативно-розшукового законодавства. Крім того, актуальність дослідження зазначених питань зумовлюється існуючими правовими і організаційно-тактичними проблемами боротьби оперативно-розшукових служб та органів досудового розслідування з корупційними злочинами і потребами пошуку нових шляхів підвищення ефективності діяльності оперативно-розшукових і слідчих підрозділів Національного антикорупційного бюро, органів Служби безпеки та внутрішніх справ, їх взаємодії у протидії корупційним злочинам. Зазначене зумовлює наукову актуальність та практичну значимість дослідження, присвяченого взаємодії оперативних підрозділів «К» із слідчими в процесі виявлення й досудового розслідування корупційних злочинів, і вимагає ґрунтовного вивчення досягнень вітчизняної науки криміналістики та теорії оперативно-розшукової діяльності, узагальнення практичного досвіду протидії правоохоронними органами зазначеному явищу.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження виконане відповідно до плану науково-дослідної роботи Національної академії СБ України в аспекті дослідження теоретичних та методичних засад криміналістичного забезпечення оперативно-службової діяльності СБ України. Тема дисертаційного дослідження відповідає завданням Концепції реформування Служби безпеки України (п. 12.7 Указу Президента України № 240/2008 від 15 лютого 2008 р.), положенням Стратегії національної безпеки України (затверджена Указом Президента №105/2007 від 12 лютого 2007 р.); Державної програми щодо запобігання і протидії корупції на 2011-2015 рр., затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 28 листопада 2012 р. № 1240; основним напрямом наукових досліджень в системі СБ України, затвердженим наказом ЦУ СБ України від 6 листопада 2013 р. № 452 (п.п. 8,9,23). Тему дослідження затверджено й уточнено Вченою радою Національної академії СБ України (протокол №5 від 31.10.2013 р., протокол №8 від 26.02.2015 р.).

Мета і задачі дослідження. Метою дисертації є розгляд теоретичних положень взаємодії оперативно-розшукових підрозділів "К" Служби безпеки України із слідчими під час виявлення й досудового розслідування корупційних злочинів та формування на цій основі криміналістичних рекомендацій з удосконалення такої взаємодії. Для досягнення зазначеної мети були поставлені і вирішені такі наукові задачі:

- узагальнити сучасні підходи до розуміння корупційних злочинів та надати власне визначення поняття "корупційні злочини";
- надати характеристику формам взаємодії оперативних підрозділів при виявленні й досудовому розслідуванні корупційних злочинів, розкрити їх види;
- визначити основні завдання оперативних підрозділів "К", сутність та цілі їх взаємодії із слідчими під час виявлення й досудового розслідування корупційних злочинів;
- виділити тактичні комбінації, що застосовуються при виявленні корупційних злочинів як окремі види процесуальної форми взаємодії слідчого з оперативними підрозділами "К" та окреслити їх завдання;
- визначити характерні ознаки тактичних операцій початкового етапу розслідування корупційних злочинів та виявити особливості взаємодії оперативних підрозділів "К" із слідчими;
- встановити можливості взаємодії оперативних співробітників підрозділів "К" із слідчими з метою подолання протидії досудовому розслідуванню;
- визначити найбільш поширені й ефективні тактичні прийоми взаємодії слідчого із співробітниками оперативного підрозділу при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій та розробити основні правила використання оперативних засобів під час взаємодії оперативно-розшукових підрозділів із слідчими.

Об'єкт дослідження – діяльність оперативних підрозділів і органів досудового розслідування та пов'язані з нею суспільно-правові відносини, які виникають у зв'язку із взаємодією оперативних підрозділів "К" СБ України із слідчими під час виявлення й досудового розслідування корупційних злочинів.

Предмет дослідження – взаємодія оперативних підрозділів "К" СБ України із слідчими під час виявлення й досудового розслідування корупційних злочинів.

Методи дослідження. Методологічну основу дисертації становлять положення теорії пізнання й загальної теорії криміналістики. У процесі дослідження була використана система методів наукового пізнання: формально-логічний метод – для визначення елементів криміналістичної характеристики службових злочинів корупційної спрямованості, слідчих ситуацій, які зумовлюють потребу взаємодії оперативних і слідчих підрозділів; історико-правовий і логічний – використовувалися з метою аналізу становлення наукових понять "взаємодія", "корупційні злочини"; догматичний – при тлумаченні окремих правових і криміналістичних категорій; порівняльний і системно-структурний – дозволили розкрити сутність "взаємодії", її роль і місце у забезпеченні виявлення й досудового розслідування корупційних

злочинів. Соціологічний метод (інтерв'ювання) під час вивчення й узагальнення практики за результатами опитування працівників ГУ "К" СБ України та ГУБОЗ МВС України з метою збирання емпіричного матеріалу, вивчення і узагальнення правоохоронної практики (2.1., 2.2.). Статистичний метод було використано під час узагальнення результатів, отриманих у ході соціологічних досліджень (3.1., 3.2.). Зазначені методи застосовувалися комплексно, що сприяло забезпеченню повноти та всебічності проведеного дослідження.

Нормативно-правову та інформаційну основу дисертаційного дослідження склали: Конституція України, Закони України, підзаконні нормативно-правові акти, Кримінально-процесуальний кодекс України, результати порівняльного аналізу відомчих нормативних актів СБ України та інших правоохоронних органів з питань взаємодії оперативних підрозділів і слідчих під час виявлення й досудового розслідування корупційних злочинів.

Теоретичну базу дисертації становлять загальнотеоретичні процесуальні та криміналістичні дослідження, роботи науковців з кримінального процесу, кримінального права, криміналістики, теорії оперативно-розшукової діяльності.

Емпіричним підґрунтям дисертаційного дослідження стали практика ГУ "К" СБ України, матеріали оперативно-розшукової діяльності, а також кримінальних проваджень, що розслідувалися слідчими Головного слідчого управління СБ України, Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, результати анкетування оперативних співробітників "К" СБ України та БКОЗ ОВС України (всього 212 працівників. З них 78 оперативних працівників підрозділів БКОЗ СБ України, 134 співробітника БКОЗ ОВС), статистичні матеріали ГУ "К" СБ України за 2012-2014 р.р.

При підготовці дисертації, формулюванні основних положень, висновків автором використовувався і власний досвід практичної діяльності на оперативних та керівних посадах в Головному управлінні "К" СБ України та викладацької роботи на профільній до теми даного дослідження кафедрі в Національній академії СБ України.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що за характером та змістом розглянутих питань дисертація є першим в Україні монографічним комплексним дослідженням проблем взаємодії оперативних співробітників "К" зі слідчими у протидії корупційним злочинам. У результаті дослідження автором сформульовано й обґрунтовано низку нових, концептуально важливих для теорії криміналістики та правоохоронної практики понять, положень і висновків, які розширюють уявлення про сутність взаємодії оперативних працівників із слідчими при виявленні й досудовому розслідуванні корупційних злочинів і виносяться на захист, а саме:

вперше:

- встановлено можливості подолання протидії досудовому розслідуванню корупційних злочинів шляхом здійснення оперативними підрозділами "К" та слідчими узгоджених дій, спрямованих на нерозголошення даних щодо проведення оперативної перевірки, унеможливлення витоку інформації про підготовку й проведення слідчих (розшукових), негласних слідчих

(розшукових) дій та отримані результати; здійснення за дорученням слідчого оперативно-розшукових заходів, спрямованих на виявлення й усунення впливу з боку зацікавлених осіб на учасників кримінального провадження; реалізації спільних оперативних й процесуальних заходів для забезпечення безпеки осіб, які беруть участь в кримінальному провадженні;

- надано характеристику процесуальної та організаційної форм взаємодії оперативних підрозділів "К" із слідчими в процесі виявлення й досудового розслідування корупційних злочинів та визначено їх види (п.2 висновків);

- обґрунтовано, що цілі взаємодії оперативних підрозділів "К" із слідчими визначаються тактичними, організаційними, технічними та іншими завданнями, вирішення яких сприяє якісному й своєчасному виявленню та розслідуванню корупційних злочинів, правильному застосуванню законодавства, раціональності й ефективності оперативної та слідчої діяльності;

удосконалено:

- наукові підходи до визначення завдань підрозділів "К" СБ України з протидії корупційним злочинам шляхом їх конкретизації й віднесення до останніх оперативно-пошукової роботи, спрямованої на: отримання й перевірку відомостей про осіб, групи осіб, в поведінці або вчинках котрих виявляються ознаки підготовки, вчинення злочинних дій корупційного характеру; встановлення осіб, які знають про корупційну діяльність об'єктів оперативної зацікавленості, про їх власність, грошові кошти і цінності, отримані злочинним шляхом, а також про інші факти та обставини, які мають доказове значення; запобігання або припинення та розкриття вчинених корупційних злочинів; надання допомоги слідчому в організації досудового розслідування, підготовці й проведенні окремих слідчих та негласних слідчих (розшукових) дій і вирішенні окремих тактичних завдань досудового розслідування; розв'язання завдань профілактики корупційних злочинів;

- теоретичні положення щодо сутності головних завдань тактичних операцій початкового етапу розслідування корупційних злочинів, якими є отримання системи доказів, що обґрунтовують правильність прийняття рішення про початок кримінального провадження і вказують на причетність до злочину конкретних осіб;

дістало подальшого розвитку:

- розуміння корупційних злочинів як діянь, суб'єктами вчинення яких можуть бути лише службові особи.

- наукове уявлення про тактичні прийоми за рахунок внесення до їх переліку прийомів взаємодії слідчого із співробітниками оперативного підрозділу на початковому етапі кримінального провадження про корупційні злочини;

- обґрунтування потреби застосування тактичної комбінації "Затримання з речовим доказом" та "Затримання на гарячому" як окремого виду процесуальної форми взаємодії слідчого із співробітниками оперативних підрозділів "К";

- розроблення правил використання оперативних засобів в межах взаємодії із слідчими з метою забезпечення завдань кримінального провадження.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що сформульовані та обґрунтовані в дисертації теоретичні положення, висновки і пропозиції використовуються та надалі можуть бути впроваджені:

- у практичній діяльності – окремі з отриманих результатів використовуються у практичній діяльності оперативних співробітників "К" СБ України під час здійснення оперативно-розшукових заходів у рамках матеріалів оперативно-розшукових справ та в системі позаузовівської підготовки Головного управління СБ України у м. Києві та Київській області (акт впровадження № 51/28-127 від 06.02.2015р.);

- у навчальному процесі – отримані в дисертації здобутки використовуються в Національній академії СБ України на потоках підготовки та підвищення кваліфікації співробітників СБ України при підготовці лекційних матеріалів з проблем протидії злочинам корупційної спрямованості (акт впровадження № 29/2/4-2911 від 18.02.2015р.);

- у науково-дослідній діяльності – сформульовані та викладені в дисертації положення, узагальнення, висновки і рекомендації мають як загальнотеоретичне, так і прикладне значення для науки криміналістики, теорії оперативно-розшукової діяльності, а також подальшого розроблення теоретичних засад застосування відповідних правових норм, криміналістичних рекомендацій, що в сукупності утворює підґрунтя для подальшого удосконалення й розвитку взаємодії слідчих з оперативними підрозділами "К" у протидії корупційним злочинам.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дисертації доповідались на міжнародних та вітчизняних науково-практичних конференціях: "Нагальні питання удосконалення організації досудового розслідування в системі Служби безпеки України: взаємодія науки та практики" (Київ, 2013р.); "Закарпатські правові читання" (Ужгород, 2014р.); "Сучасні проблеми розвитку державності та напрями їх вирішення через призму правотворчої діяльності" (Харків, 2014р.); "Сучасне правотворення: питання теорії та практики" (Дніпропетровськ, 2014р.); "Правові заходи забезпечення прав та інтересів учасників кримінального провадження" (Київ, 2014р.); "Права людини і громадянське суспільство в Україні: Проблеми теорії і практики" (Київ, 2014р.).

Публікації. Основні положення і висновки проведеного дослідження відображені в 11 наукових статтях, 6 з яких – у фахових вітчизняних виданнях, 1 – в зарубіжному виданні, 4 в тезах науково-практичних конференцій, у тому числі трьох міжнародних.

Структура та обсяг дисертації обумовлені предметом дослідження, метою і завданнями. Рукопис складається із вступу, трьох розділів, які містять 9 підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 214 аркушів, з яких 185 аркушів - основний текст,

додатки на 7 аркушах. Список використаних джерел на 22 аркушах і містить 191 найменування.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми дисертації; зазначено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено мету, задачі, об'єкт, предмет, методи дослідження; розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів; надано відомості щодо форм їх апробації; публікації дисертанта, у яких відображено основні положення дослідження, а також структури та обсягу роботи.

Розділ 1. "Теоретичні основи дослідження взаємодії оперативних підрозділів із слідчими при розслідуванні корупційних злочинів" складається з двох підрозділів та присвячений розгляду проблем взаємодії оперативних підрозділів із слідчими при розслідуванні корупційних злочинів, розгляду основних понять і категорій.

У підрозділі 1.1. *"Історіографія та динаміка розвитку проблем взаємодії оперативних підрозділів із слідчими при розслідуванні корупційних злочинів"* розглянуто наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених в галузях кримінального права, кримінології, кримінального процесу, криміналістики, оперативно-розшукової діяльності. Опрацювання наукових праць вітчизняних і зарубіжних вчених з кримінально-правових та кримінологічних аспектів протидії корупційним злочинам дозволило зробити висновок щодо їх значущості для дослідження проблем взаємодії оперативних підрозділів із слідчими в ході виявлення й досудового розслідування корупційних злочинів, оскільки тактико-криміналістичні й методико-криміналістичні розробки не можуть не враховувати кримінально-правової складової певного злочинного діяння, за фактом якого розпочинається кримінальне провадження; в яких висвітлюються особливості виявлення, розкриття й розслідування корупційних злочинів, дало можливість визначити основні форми і види взаємодії оперативних і слідчих підрозділів у протидії корупційним злочинам; з проблеми взаємодії слідчого з оперативними підрозділами під час досудового розслідування дало змогу визначити особливості організації взаємодії оперативних співробітників із слідчими саме при досудовому розслідуванні корупційних злочинів. Аналіз літератури за тематикою дослідження засвідчив, що недостатньо дослідженими залишаються такі проблеми: окреслення форм взаємодії оперативних підрозділів зі слідчими під час виявлення й досудового розслідування корупційних злочинів; тактичних завдань й засобів взаємодії підрозділів "К" з іншими суб'єктами протидії корупційним злочинам; організації і тактики взаємодії підрозділів "К" із слідчими на етапі виявлення корупційних злочинів; тактики взаємодії оперативних підрозділів "К" із слідчими під час підготовки й проведення негласних слідчих (розшукових) дій.

У підрозділі 1.2. *"Взаємодія оперативних підрозділів із слідчими при розслідуванні корупційних злочинів: вихідні поняття й категорії"* зазначено, що для дослідження проблем взаємодії оперативних співробітників із слідчими в процесі виявлення й досудового розслідування корупційних злочинів важливим

є питання визначення понятійно-категоріального апарату як складової формування власної методології дослідження.

Корупційний злочин – це передбачене кримінальним законом протиправне суспільно небезпечне діяння, яке полягає в корисливому неправомірному використанні службовою особою наданих їй повноважень всупереч інтересам, цілям і завданням служби з метою незаконного отримання матеріальних або інших вигод, благ та переваг для себе чи в інтересах інших осіб. Особливістю корупційних злочинів є те, що суб'єктами їх вчинення можуть бути лише службові особи.

Взаємодію треба розглядати як засновану на спільності цілей і завдань, погоджену за часом, місцем і змістом, визначену законодавством діяльність компетентних суб'єктів щодо раціонального застосування наявних сил, засобів і методів для своєчасного виявлення, розкриття та розслідування злочинів. Загальними ознаками, які включаються до поняття взаємодії, є те, що вона: а) є різновидом діяльності; б) передбачає наявність декількох, не менше двох суб'єктів (учасників); в) характеризується змістом вирішуваних завдань.

Розділ 2 "Взаємодія як умова забезпечення виявлення й досудового розслідування корупційних злочинів" складається з чотирьох підрозділів та присвячений розкриттю методологічних основ проблем взаємодії оперативних підрозділів із слідчими, суб'єктам взаємодії, формам взаємодії оперативних підрозділів із слідчими при розслідуванні корупційних злочинів та основним тактичним засобам досудового розслідування.

У підрозділі 2.1. "Методологічні основи проблем взаємодії оперативних підрозділів із слідчими при досудовому розслідуванні корупційних злочинів" дисертантом наголошується, що логіка виконання наукового дослідження зумовила потребу дотримання певної послідовності й використання наукових методів дослідження.

Використання системного, системно-структурного методів в процесі дослідження проблем взаємодії оперативних і слідчих підрозділів правоохоронних органів дало змогу показати внутрішню побудову системи форм і напрямів взаємодії, взаємозв'язок і взаємообумовленість як елементів в середині системи взаємодії оперативних підрозділів і слідчих в межах одного відомства, так і з іншими правоохоронними і іншими державними органами, обсяг та зміст відповідних понять, місце взаємодії у системі інститутів криміналістики. Важливим методом розв'язання специфічних завдань дослідження проблем взаємодії оперативних підрозділів із слідчими в процесі виявлення й досудового розслідування корупційних злочинів є аналіз документів, складених оперативними співробітниками, аналіз матеріалів оперативних справ та кримінальних проваджень. Отримані результати слугують не лише ілюстративним матеріалом до теоретичних викладок і висновків дослідника, а й відображають зв'язок теорії й практики взаємодії в протидії корупційній злочинності. Статистичний метод дослідження надав можливість вивчити процеси, що протікають в ході здійснення кримінальних проваджень про корупційні злочини, шляхом збору, аналізу і зіставлення числових та інших інформаційних даних за певний період і на цій базі

здійснити визначення закономірностей, пов'язаних з кількістю і якістю наукових розробок і рекомендацій в оперативній і слідчій практиці та відпрацювати певні напрями і пропозиції як у теорії, так і в практиці.

У підрозділі 2.2. *"Суб'єкти взаємодії у протидії корупційним злочинам"* зазначено, що виходячи зі змісту антикорупційної політики, функціонального призначення та кола повноважень, суб'єкти протидії корупції можуть бути поділені на основні групи, а саме: суб'єкти, які: 1) визначають і забезпечують реалізацію антикорупційної політики держави; створюють і удосконалюють нормативно-правову базу протидії корупції; 2) безпосередньо здійснюють правоохоронну діяльність у сфері боротьби з корупцією; 3) здійснюють судовий розгляд справ про корупційні правопорушення (суд); спрямовують свою діяльність на діагностику, профілактику та запобігання корупції; 4) здійснюють координацію антикорупційної діяльності; 5) реалізують контроль та нагляд за діяльністю суб'єктів безпосередньої правоохоронної діяльності у сфері боротьби з корупцією; 6) здійснюють поновлення законних прав та інтересів фізичних і юридичних осіб, усунення наслідків корупційних діянь; 7) здійснюють фінансове, матеріально-технічне, інформаційне та науково-аналітичне забезпечення протидії корупції.

В аспекті досліджень питань взаємодії оперативних співробітників із слідчими дисертантом розглядалися лише суб'єкти другої групи, а саме суб'єкти безпосередньої правоохоронної діяльності у сфері боротьби з корупцією. Така назва цих суб'єктів є дещо умовною, оскільки правоохоронна діяльність містить реалізацію всіх правоохоронних функцій. У даному разі під безпосередньою правоохоронною діяльністю розуміється здійснення таких функцій, як оперативно-розшукова (виявлення, припинення та документування корупційних діянь), розслідування корупційних злочинів, провадження справ про адміністративні правопорушення корупційного характеру, а також здійснення профілактичної функції. У свою чергу, суб'єкти цієї групи поділяються на дві підгрупи: суб'єкти, для яких безпосередня правоохоронна діяльність у сфері боротьби з корупцією є однією з основних функцій; суб'єкти, для яких така діяльність є другорядною функцією і здійснюється лише у процесі виконання ними основних функцій, що безпосередньо не пов'язані з протидією корупції (наприклад – органи прокуратури). Незалежно від відомчої належності, усі слідчі мають однакові процесуальні права і здійснюють досудове розслідування у певному й чітко визначеному процесуальному порядку.

У підрозділі 2.3. *"Форми взаємодії оперативних співробітників підрозділів "К" із слідчими при розслідуванні корупційних злочинів"* звертається увага на те, що форми взаємодії – способи співробітництва, що забезпечують узгоджений характер діяльності, конкретні способи зв'язку між взаємодіючими суб'єктами. В юридичній спеціальній літературі проблемним питанням форм взаємодії приділялось багато уваги, але й на сьогодні вони залишаються дискусійними. Вивчення емпіричних джерел продемонструвало, що під взаємодією оперативні співробітники розуміють: обмін в необхідних випадках інформацією (64,2 %); спільне виконання негласних слідчих (розшукових) дій

(34,9 %); створення спеціальних слідчо-оперативних груп для виконання яких-небудь операцій, комбінацій (36,8 %); виконання доручень слідчого (18,7%).

Форми взаємодії під час здійснення досудового розслідування поділяються на процесуальні й організаційні. Окремими видами процесуальної форми взаємодії оперативних співробітників "К" із слідчими органів досудового розслідування може виступати: реалізація спільного рішення щодо внесення слідчим, прокурором даних в ЄРДР і початку кримінального провадження про корупційний злочин на підставі аналізу матеріалів, наданих оперативним підрозділом; участь оперативних співробітників в проведенні невідкладних слідчих (розшукових) дій; проведення підрозділами "К" за письмовими дорученнями слідчого, прокурора, які є обов'язковими для виконання, слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій; надання співробітниками оперативних підрозділів "К" на вимогу слідчого допомоги в забезпеченні провадження окремих слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій; інформування слідчого про результати проведення оперативно-розшукових заходів з метою встановлення особи підозрюваного у кримінальному провадженні для прийняття органами досудового розслідування відповідних процесуальних рішень. Організаційна форма взаємодії є похідною від процесуальної і нерозривно з нею пов'язана. Основними видами організаційної форми взаємодії слідчих і оперативних підрозділів є: ознайомлення слідчого з оперативними матеріалами в межах, передбачених відомчими нормативними актами; спільне обговорення й оцінювання даних, одержаних у результаті проведення оперативно-розшукових заходів, щодо їх достатності для початку кримінального провадження; спільне планування слідчих дій і тактичних операцій, спрямованих на виявлення доказової інформації; створення й участь в роботі слідчо-оперативної групи за конкретним кримінальним провадженням; взаємний обмін усною та письмовою інформацією оперативних працівників і слідчих з питань, що стосуються їхньої діяльності.

У підрозділі 2.4. "Тактичні завдання й засоби взаємодії підрозділів "К" із слідчими при розслідуванні корупційних злочинів" підкреслюється, що діяльність і оперативного співробітника, і слідчого завжди протікає в певних умовах часу, місця, конкретного зовнішнього середовища, навколишньої обстановки, до того ж оперативно-розшукові заходи й слідчі (розшукові) дії виконуються з урахуванням тієї обстановки, яка склалася на конкретний момент виявлення ознак злочину чи досудового розслідування. Надзвичайно активною і навіть агресивною буває протидія виявленню й розслідуванню корупційних злочинів, що є одним з чинників, який впливає на формування оперативно-розшукової й слідчої ситуації, суттєво ускладнює виявлення і досудове розслідування конкретного злочину.

Суттєве місце в розкритті й розслідуванні корупційних злочинів і займають тактичні (у тому числі оперативно-тактичні) операції та комбінації, характеристичними ознаками яких є наявність системи взаємопов'язаних дій, які організуються для вирішення поставленої окремої задачі з розкриття й досудового розслідування злочинів. Враховуючи те, що за допомогою

тактичних комбінацій зазвичай розв'язують складні тактичні завдання в типових слідчих ситуаціях, їх можна розглядати як самостійний тактичний засіб розслідування таких кримінальних правопорушень. Такий підхід дає змогу застосовувати під час виявлення й збирання доказів про корупційні злочини заздалегідь спланованих комплексів тактичних прийомів, а також у певній мірі розробити алгоритм розв'язання типових тактичних завдань, що виникають під час проведення окремих слідчих (розшукових) дій.

Для більшості кримінальних проваджень про корупційні злочини є характерним здійснення тактичної комбінації "Затримання з речовим доказом" чи "Затримання на гарячому". Шляхом проведення такої тактичної комбінації злочин пізнається безпосередньо, саме під час його вчинення, коли зазвичай ще жодного вагомого доказу не сформовано, вони існують лише потенційно, у вигляді доказової інформації. Така тактична комбінація є характерною для початкового етапу досудового розслідування корупційних злочинів як спосіб реалізації процесуальної форми взаємодії слідчого із співробітниками підрозділів "К" і являє собою систему слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій, оперативно-розшукових та інших заходів, що спрямовані на затримання суб'єкта таких злочинів й мають на меті формування доказової бази за кримінальним провадженням. Особливістю тактичної комбінації "Захист доказової інформації" є те, що окрім вирішення інформаційної невизначеності вона є тактичним засобом об'єктивізації процесу доказування. Така комбінація покликана шляхом вмілого моделювання й поєднання різноманітних тактичних прийомів, слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій, оперативно-розшукових та інших заходів не лише уберегти доказ від небажаного впливу ззовні, а й забезпечити законну трансформацію доказової інформації у форму доказу за конкретним кримінальним провадженням. Проведення такого підвиду тактичної комбінації "Захист доказової інформації" як "Документи" використовується з метою попередження й нейтралізації злочинного впливу на доказову інформацію, носіями якої є документи. Вона спрямована на виявлення документів, що є засобами фіксації доказової інформації щодо вчинення корупційного злочину, й забезпечує об'єктивізацію процесу їх формування, перевірки й оцінки.

Розділ 3 "Організація взаємодії підрозділів "К" із слідчими під час виявлення й розслідування корупційних злочинів" містить три підрозділи та присвячений організації і тактиці взаємодії на всіх етапах досудового розслідування кримінальних проваджень про корупційні злочини.

У підрозділі 3.1. "Організація взаємодії підрозділів "К" із слідчими на етапі виявлення корупційних злочинів" зазначається, що при веденні оперативним підрозділом оперативно-розшукової справи підлягають документуванню відомості про підшукування або пристосування засобів чи знарядь, підшукування співучасників або змову на вчинення злочину, усунення перешкод, а також інше умисне створення умов для вчинення злочину. Звертається увага на те, що проведення оперативними співробітниками підрозділів "К" різноманітних оперативно-розшукових заходів в ході документування фактів підготовки чи вчинення корупційних злочинів являє

собою унікальну, не властиву органам досудового розслідування, можливість не процесуальними засобами здійснювати оперативний контроль механізму виникнення й реалізації злочинних задумів та фіксувати протиправні дії осіб, які перевіряються. Здійснення оперативного документування на негласній основі дає змогу оперативним співробітникам збирати відомості про фактичні дані, які сприяють встановленню події злочину, викриттю осіб, що його вчинили, та інших, пов'язаних з ним обставин, а також місця знаходження осіб, які розшуковуються. В цьому плані оперативне документування підпорядковане завданням кримінального провадження та переслідує мету цілеспрямованого проведення фіксації даних в межах ОРД з метою їх збереження й подальшого використання у встановленому порядку і забезпечує ефективність вирішення цих завдань. Початку кримінального провадження за фактами корупційних злочинів передують, як правило, оперативна розробка стосовно конкретної службової особи або кола осіб, які ймовірно підготували або вчинили злочинне діяння. Діяльність з виявлення й документування ознак злочину здійснюється оперативними співробітниками, зазвичай, автономно. Коли потрібна інформація зібрана, виникає необхідність передання її слідчому для прийняття рішення щодо внесення даних про виявлений злочин до ЄРДР і початку кримінального провадження. Одним із проблемних моментів є визначення своєчасності передання інформації від оперативного підрозділу органам досудового розслідування для прийняття останнім процесуального рішення.

Зосереджено увагу на тому, що використання слідчим можливостей оперативних сил та засобів під час досудового розслідування корупційних злочинів, дає змогу більш правильно й точно визначити основні напрями розслідування кримінального провадження й конкретизувати завдання, що виникають на окремих його етапах, розширює можливості для якісної перевірки висунутих слідчих версій, сприяє виявленню джерел і шляхів отримання доказів, підвищує результативність слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій і ефективність застосованих під час їх проведення тактичних прийомів, дає можливість глибокого вивчення особи підозрюваного та свідків, в окремих випадках може істотно вплинути на зміст та змінення в потрібному напрямі слідчих ситуацій, що виникають під час досудового розслідування корупційного злочину. Оперативно-розшукові заходи, які здійснюються за дорученням слідчого під час досудового розслідування, водночас сприяють успішному розв'язанню окремих оперативних завдань, що стоять перед органами СБ України.

Початковий етап взаємодії слідчого із підрозділами "К" збігається з завершенням проведення оперативної перевірки, прийняттям рішення слідчим про початок кримінального провадження й початковим етапом досудового розслідування. Він зумовлений отриманням певного обсягу первинної інформації про корупційний злочин. Слідчий, який розпочав кримінальне провадження, і оперативний співробітник "К", який збирав матеріал, що виступає підставами для початку досудового розслідування, складають спільний план слідчих та негласних слідчих (розшукових) дій та оперативно-розшукових заходів.

У підрозділі 3.2. "Тактико-криміналістичне забезпечення взаємодії підрозділів "К" із слідчими під час досудового розслідування корупційних злочинів" визначено, що специфіка досудового розслідування зумовлюється обставинами вчинення корупційних злочинів та конкретними умовами проведення слідчих (розшукових) дій. На відміну від початку кримінального провадження, на наступному етапі досудового розслідування оперативно-розшукові заходи мають підпорядкований характер і повинні проводитися за оптимальних умов для забезпечення здійснення процесуальних дій. Основними напрямками діяльності на цій стадії виступає виконання оперативними підрозділами доручень слідчого щодо проведення слідчих та негласних слідчих (розшукових) дій, окремих зумовлених потребою розслідування оперативно-розшукових заходів. З моменту проведення усіх можливих невідкладних слідчих (розшукових) дій починається основний період діяльності з розслідування корупційного злочину. Наступний етап взаємодії оперативних підрозділів "К" із слідчими органів досудового розслідування починається після проведення невідкладних слідчих та негласних слідчих (розшукових) дій і триває в ході всього досудового розслідування. Оперативний співробітник може входити до складу слідчо-оперативної групи або його участь може носити епізодичний характер. В основному вона ґрунтується на постановці та виконанні технічних доручень, наприклад, встановлення місця знаходження певного учасника судочинства, наданні допомоги при виконанні окремих слідчих (розшукових) дій, які вимагають значної кількості учасників, забезпечення охорони учасників під час проведення процесуальних дій тощо.

У підрозділі 3.3. "Тактика взаємодії підрозділів "К" із слідчими під час підготовки й проведення негласних слідчих (розшукових) дій вказується на те, що збирання доказів під час досудового розслідування за кримінальними провадженнями про службові злочини корупційної спрямованості в переважній більшості випадків здійснюється шляхом проведення слідчих (розшукових) дій. Звертається увага на те, що практично всі тактичні операції, які проводяться при розслідуванні службових злочинів корупційної спрямованості, включають в себе комплекси негласних слідчих (розшукових) дій. Негласні слідчі (розшукові) дії у межах реалізації завдань конкретної тактичної операції можуть проводити як слідчі, так і співробітники оперативних підрозділів за їх дорученням. Виходячи зі змісту ч. 3 ст. 246 КПК України, законодавець надає право слідчому на власний розсуд вирішувати питання чи доручати проведення уповноваженим оперативним підрозділам, наприклад, аудіо-, відеоконтролю особи або спостереження за нею в публічно доступних місцях, втручання у приватне спілкування, зняття інформації з електронних каналів зв'язку, що є найтипівішими негласними слідчими (розшуковими) діями у кримінальних провадженнях службових злочинів корупційної спрямованості, чи проводити їх самостійно. Враховуючи те, що процесуальне рішення про проведення негласної слідчої (розшукової) дії здійснюється на підставі постанови слідчого чи прокурора, а не на підставі їх доручення і обов'язковим для уповноважених оперативних підрозділів є виконання саме постанови, якою доручається проведення таких процесуальних дій, в матеріалах досудового розслідування

повинна бути відповідна постанова слідчого, прокурора, а копію її доцільно додавати до письмового доручення уповноваженому оперативному підрозділу. Уповноважений оперативний підрозділ не має права передоручати виконання доручення іншим оперативним підрозділам, проте може залучати їх співробітників до виконання поставлених в дорученні завдань.

У висновках дисертації здійснено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового завдання, що полягало у науково-теоретичному обґрунтуванні організаційних основ й особливостей взаємодії оперативних підрозділів "К" СБ України із слідчими з метою виявлення й досудового розслідування корупційних злочинів. Одержані в процесі дослідження результати підтверджують покладену в його основу гіпотезу, а реалізовані мета й завдання дають підстави для висновків, рекомендацій і узагальнень, котрі мають як теоретичне, так і практичне значення. До головних із них можна віднести такі:

1. Здійснене узагальнення сучасних підходів до розуміння корупційних злочинів дає підстави для визначення поняття "корупційний злочин" як передбаченого кримінальним законом протиправного суспільно небезпечного діяння, яке полягає в корисливому неправомірному використанні службовою особою наданих їй повноважень всупереч інтересам, цілям і завданням служби з метою незаконного отримання матеріальних або інших вигод, благ та переваг для себе чи в інтересах інших осіб. Особливістю корупційних злочинів є те, що суб'єктами їх вчинення можуть бути лише службові особи.

2. **Форми взаємодії** під час здійснення досудового розслідування поділяються на процесуальні й організаційні. Процесуальна форма взаємодії оперативних співробітників "К" із слідчими органів досудового розслідування може виступати в таких видах: 1) реалізація матеріалів ОРД шляхом прийняття спільного рішення щодо внесення слідчим, прокурором даних в ЄРДР і початку кримінального провадження про корупційний злочин на підставі аналізу таких матеріалів; 2) безпосередня участь оперативних співробітників в проведенні невідкладних слідчих (розшукових) дій; 3) проведення підрозділами "К" за письмовими дорученнями слідчого, прокурора слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій; 4) надання співробітниками оперативних підрозділів "К" на вимогу слідчого допомоги в забезпечення здійснення окремих слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій; 5) інформування слідчого про результати проведення оперативно-розшукових заходів з метою встановлення особи підозрюваного для прийняття органами досудового розслідування відповідних процесуальних рішень. Організаційна форма взаємодії є похідною від процесуальної і нерозривно з нею пов'язана. Основними видами організаційної форми взаємодії слідчих і оперативних підрозділів є: ознайомлення слідчого з оперативними матеріалами в межах, передбачених відомчими нормативними актами; спільне обговорення й оцінювання даних, одержаних у результаті проведення оперативно-розшукових заходів, щодо їх достатності для початку кримінального провадження; спільне планування слідчих дій і тактичних операцій, спрямованих на виявлення доказової інформації; створення слідчо-оперативної групи за конкретним

кримінальним провадженням; взаємний обмін усною та письмовою інформацією оперативних працівників і слідчих з питань, що стосуються їхньої діяльності.

3. Основними завданнями оперативних підрозділів "К" СБ України є здійснення оперативно-пошукової роботи в певному соціальному середовищі, на певних об'єктах, зокрема, у вищих, центральних та регіональних органах державної влади, їх підприємствах, установах та організаціях, а також в сфері правоохоронної діяльності, оборони, цивільного захисту, органів судової влади, виконання судових рішень та кримінальних покарань, державної митної справи, діяльності контролюючих державних органів на митному кордоні. Виконання цих завдань спрямовано на отримання й перевірку первинних відомостей про окремих осіб або групи осіб, в поведінці або вчинках котрих виявляються ознаки підготовки, вчинення злочинних дій корупційного характеру, встановлення осіб, які знають про злочинну діяльність об'єктів, що становлять оперативний інтерес, про власність, грошові кошти і цінності, отримані злочинним шляхом, а також про інші факти та обставини, які мають доказове значення. Важлива роль в цьому відношенні належить оперативно-розшуковій інформації яка вказує на джерело майбутніх судових доказів в кримінальному провадженні.

Сутність взаємодії оперативного підрозділу "К" СБ України із слідчими під час виявлення й досудового розслідування корупційних злочинів полягає в тому, що вони за певних обставин на підставі кримінального процесуального закону й відповідних підзаконних актів об'єднують свої зусилля і можливості, щоб якісно й ефективно вирішувати частину загального завдання з протидії корупції, що стоїть перед різними виконавцями. З урахуванням функціональних обов'язків кожної сторони взаємодії конкретні завдання, що вони вирішують під час взаємодії, за своїм характером різні. Цілі взаємодії визначаються тактичними, організаційними, технічними та іншими завданнями, вирішення яких сприяє якісному й своєчасному виявленню й розслідуванню корупційних злочинів, правильному застосуванню законодавства, раціональності й ефективності оперативної та слідчої діяльності.

4. Для більшості кримінальних проваджень про корупційні злочини є характерним здійснення тактичної комбінації "Затримання з речовим доказом" чи "Затримання на гарячому", що направлена на встановлення причинно-наслідкових зв'язків між діями суб'єкта і злочинним результатом, який настав, і є характерною для початкового етапу досудового розслідування корупційних злочинів, пов'язаних з отриманням неправомірної вигоди. Вона є формою взаємодії слідчого із співробітниками підрозділів "К" і являє собою систему слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій, що об'єднані єдиним задумом і спрямовані на затримання з неспростовними доказами суб'єкта таких злочинів під час або безпосередньо після передання-отримання неправомірної вигоди й мають на меті формування якісної доказової бази за кримінальним провадженням.

5. Характерними ознаками тактичних операцій початкового етапу розслідування корупційних злочинів є наявність системи взаємопов'язаних дій

слідчого й оперативних співробітників, які організуються для вирішення поставленого завдання з розкриття й досудового розслідування конкретного злочину. Головним завданням тактичних операцій виступає отримання системи доказів, які обґрунтовують правильність прийняття рішення про початок кримінального провадження і вказують на причетність до злочину конкретних осіб. До числа цих дій можуть входити як слідчі та негласні слідчі (розшукові) дії, так і окремі оперативно-розшукові заходи, а також організаційно-підготовчі дії, які складають зміст тактичної операції, що здійснюються за єдиним планом під керівництвом слідчого і для реалізації його задуму. Особливістю взаємодії є те, що в таких випадках діяльність оперативних співробітників підпорядковується завданням досудового розслідування і визначається ними.

6. З метою подолання протидії досудовому розслідуванню корупційних злочинів оперативні співробітники і слідчі можуть здійснювати такі узгоджені дії: застосовувати відповідні оперативні й процесуальні заходи, спрямовані на нерозголошення даних щодо проведення й завершення оперативної розробки (перевірки), результати якої можуть стати підставами для початку кримінального провадження, та даних щодо початку досудового розслідування; вживати заходи, які унеможливають витіки інформації про підготовку й проведення слідчих (розшукових), негласних слідчих (розшукових) дій та отримані результати; здійснювати за дорученням слідчого окремі оперативно-розшукові заходи, спрямовані на виявлення й усунення впливу з боку зацікавлених осіб на свідків, понятих, слідчого, посадових осіб органів влади або їхніх рідних чи близьких шляхом погроз, підкупу, умовляння або впливу в інший спосіб; нейтралізувати спроби з боку посадових осіб установ і підприємств, засобів масової інформації, які можуть бути зацікавлені в приховуванні злочину чи в створенні навколо досудового розслідування обстановки ажіотажу; вживати спільні оперативні й процесуальні заходи для забезпечення безпеки осіб, які беруть участь в кримінальному провадженні.

7. Найбільш поширеними тактичними прийомами взаємодії слідчого із співробітниками оперативного підрозділу на початковому етапі кримінального провадження про корупційні злочини є спільний аналіз наявних матеріалів, їх перевірка та визначення узгоджених дій по виявленню й закріпленню доказів, спільний виїзд на місце події, залучення оперативних співробітників до проведення окремих слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій, що забезпечує збереження можливості ефективного використання в подальшому розслідуванні даних, здобутих в ході оперативно-розшукової діяльності.

Основними правилами використання оперативних засобів в межах взаємодії із слідчими з метою забезпечення завдань кримінального провадження слід вважати такі: кожний оперативний засіб треба застосовувати під час досудового розслідування лише тоді, коли це викликано слідчою ситуацією; в разі застосування будь-якого нового оперативного засобу слід враховувати, які засоби вже були використані і якими є результати їх застосування; неприпустимим є використання під час досудового розслідування тих оперативних засобів, результати негласного використання яких не можуть

бути розкриті і використані в інтересах конкретного кримінального провадження під загрозою завдання шкоди оперативному процесу; оперативні засоби, що використовуються під час досудового розслідування, повинні доповнювати один одного, узгоджуватись із слідчими (розшуковими) та негласними слідчими (розшуковими) діями і сприяти більш швидкому розв'язанню завдань кримінального судочинства.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Суворов О.М. Взаємодія підрозділів "К" СБ України з органами досудового розслідування у протидії злочинам корупційної спрямованості // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). - № 3 (31)'2013. - С. 144-154.
2. Суворов О.М. Тактичні засоби взаємодії спецпідрозділів БКОЗ з іншими суб'єктами протидії злочинам у сфері службової діяльності // Науковий вісник. - К.: НА СБУ, 2014. - № 52 - С. 68-75.
3. Суворов О.М. Взаємозв'язок функцій оперативних підрозділів К та органів досудового розслідування з протидії злочинам у сфері службової діяльності // Збірник наукових праць. - К.: НА СБУ, 2014. - № 52 - С. 80-89.
4. Суворов О.М. Поняття та форми взаємодії слідчих з оперативними підрозділами у протидії службовим злочинам корупційної спрямованості / Вісник Академії адвокатури України. Число 30. Т. 11. - № 2, 2014. - С. 102-113.
5. Суворов О.М. Поняття службових злочинів корупційної спрямованості та їх криміналістична характеристика // Часопис Академії адвокатури України, том 7. - № 4 (25) 2014. - С. 66-71.
6. Суворов О.М. Тактичні завдання взаємодії слідчих з оперативними підрозділами у протидії службовим злочинам корупційної спрямованості // Вісник Академії адвокатури України. Число 31. Т. 11. - № 3, 2014. - С. 124-137.
7. Суворов О.М. Криміналістичні ознаки корупційних злочинів у сфері службової діяльності / О.М.Суворов // PRO FUTURO oswiata i nauka bez granic. - № 1(9) / 2015. - С. 266-272.
8. Суворов О.М. Досудове розслідування злочинів корупційної спрямованості і допомога в ньому підрозділів "К" СБ України // Матеріали круглого столу "Нагальні питання удосконалення організації досудового розслідування в системі Служби безпеки України: взаємодія науки та практики. (26 листопада 2013 р.). - К.: НА СБУ, 2013. - С. 124-127.
9. Суворов О.М. Криміналістичне значення розуміння поняття "службових злочинів корупційної спрямованості" / О.М.Суворов // Закарпатські правові читання: Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених та студентів (25-27 квітня 2014 р.). - Ужгород, 2014. Том. 2. - С. 390-394.
10. Суворов О.М. Сучасні проблеми взаємодії слідчих з оперативними підрозділами у виявленні й розслідуванні службових злочинів корупційної спрямованості / О.М.Суворов // Сучасні проблеми розвитку державності та напрями їх вирішення через призму правотворчої діяльності: Матеріали

Міжнародної науково-практичної конференції Асоціації аспірантів-юристів (20-21 червня 2014 р.). – Харків, 2014. – С. 98-101.

11. Суворов О.М. Криміналістичне розуміння організації виявлення, розкриття і розслідування службових злочинів корупційної спрямованості / О.М.Суворов // Сучасне право творення: питання теорії та практики: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції громадської організації «Правовий світ» (1-2 серпня 2014 р.). – Дніпропетровськ, 2014. – с. 89-92.

АНОТАЦІЯ

Суворов О.М. Взаємодія підрозділів "К" Служби безпеки України із слідчими під час виявлення й досудового розслідування корупційних злочинів. – *Рукопис.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність. – Національна академія Служби безпеки України, Київ, 2015.

На основі наукових положень загальної теорії криміналістики та узагальнення даних проведеного опитування і результатів оперативно-слідчої практики проведено ґрунтовне дослідження сучасного стану взаємодії підрозділів "К" СБ України із слідчими в ході виявлення й досудового розслідування корупційних злочинів. Сформульовані положення і рекомендації надали можливість отримати систему нових теоретичних та практичних поглядів на стан, тенденції й перспективи розвитку цього напрямку правоохоронної діяльності й запропонувати конкретні шляхи їх реалізації в практичній діяльності правоохоронних органів України.

Головною метою роботи виступає розроблення теоретичних засад і практичних рекомендацій тактики взаємодії оперативно-розшукових підрозділів із слідчими органів досудового розслідування, обґрунтування пропозицій щодо подальшого удосконалення положень оперативної та криміналістичної тактики протидії корупційним злочинам.

Ключові слова: корупційні злочини; взаємодія; тактична комбінація; тактична операція; слідчі (розшукові) дії; негласні слідчі (розшукові) дії.

АННОТАЦИЯ

Суворов А.Н. Взаимодействие подразделений "К" Службы безопасности Украины со следователями в ходе выявления и досудебного расследования коррупционных преступлений. – *Рукопись.*

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.09 – уголовный процесс и криминалистика; судебная экспертиза, оперативно-розыскная деятельность. – Национальная академия Службы безопасности Украины, Киев, 2015.

Автором на основе общей теории криминалистики и обобщения данных проведенного опроса и результатов оперативно-следственной практики проведено обстоятельное исследование современного состояния взаимодействия подразделений "К" СБ Украины со следователями в ходе

выявления и досудебного расследования коррупционных преступлений. При помощи сформулированных положений и рекомендаций получена система теоретических и практических взглядов на состояние, тенденции и перспективы развития этого направления деятельности и предложены конкретные пути их реализации в практической деятельности правоохранительных органов Украины.

Главной целью работы является разработка теоретических основ и практических рекомендаций по взаимодействию оперативных подразделений со следователями, обоснование предложений по дальнейшему совершенствованию оперативно-розыскной и криминально-процессуальной тактики противодействия коррупционным преступлениям.

Деятельность по досудебному расследованию коррупционных преступлений представляет собой систему, включающую такие элементы, как: поиск источников доказательственной и ориентирующей информации; процесс доказывания; прогнозирование противодействия расследованию и его нейтрализация криминалистическими методами и средствами. Тактические приемы и способы, используемые при производстве следственных (розыскных) и негласных следственных (розыскных) действий позволяют следователю определить оптимальную последовательность их проведения.

Способы нейтрализации противодействия расследованию могут быть использованы при досудебном расследовании конкретных уголовных производств и зависят от субъекта противодействия, а также конкретной следственной ситуации, сложившейся в определенный момент расследования.

Наиболее распространенными тактическими приемами взаимодействия следователя с оперативными подразделениями на начальном этапе уголовного производства являются: совместный анализ имеющихся материалов, их проверка и определение согласованных действий по выявлению и закреплению доказательств; совместный выезд на место происшествия; привлечение оперативных сотрудников к проведению отдельных следственных действий. Начальный этап взаимодействия следователя с подразделениями "К" совпадает с завершением проведения оперативной проверки, принятием решения следователя про начало уголовного производства и начальным этапом досудебного расследования, обусловленный получением первичной информации о коррупционном преступлении.

Обстановка, в которой осуществляется каждое досудебное расследование, имеет специфический характер, поскольку формируется под влиянием ряда объективных и субъективных факторов. Такая обстановка влияет на принятие решения следователем о необходимости, возможности и порядке проведения конкретного следственного (розыскного) действия. В отличие от начального этапа уголовного производства, на следующем этапе досудебного расследования оперативно-розыскные мероприятия носят вспомогательный характер и должны проводится лишь по поручению процессуального лица, при оптимальных условиях для обеспечения проведения следственных (розыскных) и негласных следственных (розыскных) действий и в то же время не приносить ущерба деятельности оперативной.

Ключевые слова: коррупционные преступления; взаимодействие; тактическая комбинация; тактическая операция; следственные (розыскные) действия; негласные следственные (розыскные) действия.

SUMMARY

Suvorov O.M. Cooperation of “K” units of the Security Service of Ukraine with investigators during the uncovering and pre-trial investigation of corruption offences. – Manuscript.

This research to get Candidate of Law scientific degree with a specialization in 12.00.09 – criminal proceedings and criminalistics; judicial examination, operational-investigative activities. – Academy of Advocacy of Ukraine, Kiev, 2015.

Basing on scientific principles of general theory of criminalistics as well as on summary of inquiry and operational-investigative activities results a thorough analysis was made concerning current cooperation of “K” units of the Security Service of Ukraine with investigative bodies during the uncovering and pre-trial investigation of corruption offences. The formulated ideas and recommendations gave the possibility to get a system of new theoretical and practical judgments upon the specifics, tendencies and prospects of development of this branch of law-enforcement activities, and besides, to offer concrete ways of their practical realization in the activities of law-enforcement bodies of Ukraine.

The main aim of the research is to work out theoretical basis and practical recommendations on tactics of cooperation between operational-investigative units and investigative bodies of pre-trial investigation, motivation of proposals on further development of principles of operative and criminalistics tactics of countering corruption offences.

Key words: corruption offences; cooperation; tactical combination; tactical operation; investigative (inquiry) activities; secret investigative (inquiry) activities.